

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 517/2024-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], narodenej [REDACTED], a 2/ [REDACTED], narodeného [REDACTED], obaja [REDACTED], zastúpených advokátom Mgr. Petrom Prezbruchom, Pribinova 28, Bratislava, proti rozsudku Okresného súdu Trebišov č. k. 0T/71/2024-74 z 13. júla 2024 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 13. septembra 2024 a doplnenou podaním doručeným 15. septembra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu zaručeného čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na právnu pomoc zaručeného čl. 47 ods. 2 ústavy, základného práva na prezumpciu nevinu zaručeného čl. 50 ods. 2 ústavy, základného práva na obhajobu zaručeného čl. 50 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na účinný opravný prostriedok zaručeného čl. 13 dohovoru a práva na preskúmanie výroku o vine a treste súdom vyššieho stupňa zaručeného čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím okresného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú zrušenie napadnutého rozhodnutia, vrátenie veci na ďalšie konanie a priznanie finančného zadosťučinenia 2 500 eur každému sťažovateľovi a priznanie náhrady trov konania. Žiadajú zakázať okresnému súdu vydať rozhodnutie o neosvedčení sťažovateľa 2 v jeho trestnej veci.

II. Skutkové východiská

2. Okresný súd napadnutým rozsudkom uznal sťažovateľa 2, ktorého matkou je sťažovateľka 1, vinným zo spáchania prečinu podľa § 289 ods. 1 Trestného zákona, pretože 11. júla 2024 viedol osobné motorové vozidlo po požití alkoholických nápojov, pričom neprispôbil jazdu svojím schopnostiam, následkom čoho zišiel mimo vozovku a narazil do oplotenia areálu základnej školy; následne mu policajná hliadka namerala 3,00 promile etanolu v krvi. Okresný súd mu uložil trest odňatia slobody 4 mesiace s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu 1 rok, ako aj trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá všetkých druhov vo výmere 40 mesiacov. Rozsudok neobsahoval odôvodnenie, čo okresný súd s poukazom na § 172 ods. 2 Trestného poriadku odôvodnil tak, že obžalovaný sťažovateľ 2 aj prokurátor sa po jeho vyhlásení výslovne vzdali práva podať odvolanie. V poučení o opravnom prostriedku okresný súd uviedol, že odvolanie proti tomuto rozsudku nie je prípustné, pretože sa po jeho vyhlásení obžalovaný sťažovateľ 2 aj prokurátor výslovne vzdali práva podať odvolanie a sťažovateľ 2 výslovne uviedol, že nežiada, aby v jeho prospech podala odvolanie iná z oprávnených osôb.

3. Sťažovatelia v odvolaní z 29. júla 2024 dôvodili, že sťažovateľ 2 sa práva podať odvolanie za oprávnené osoby nevzdal. Navrhli preto opravu rozsudku podľa § 174 Trestného poriadku, a to v časti jeho poučenia v rozsahu práva iných oprávnených osôb podať odvolanie. Namietali, že obhajca sťažovateľa 2 sa po vyhlásení rozsudku domáhal sprístupnenia zvukového záznamu z hlavného pojednávania, avšak po sprístupnení elektronického spisu zistil, že zvukový záznam chýba. V rámci telefonického kontaktu s okresným súdom mu bolo oznámené, že zvukový záznam nebol vyhotovený, pretože sa v jeho trestnej veci konalo v režime skráteného vyšetrovania podľa § 204 Trestného poriadku. Hlavné pojednávanie preto podľa sťažovateľov trpí vadou, kvôli ktorej je nutné ho zopakovať. Vzhľadom na vyjadrenia konajúceho sudcu okresného súdu sťažovatelia namietli jeho zaujatosť. Vo vecnej rovine sťažovatelia skutkovo spochybňovali množstvo alkoholu namerané v krvi sťažovateľa 2. Nadväzne namietli aj výmeru uloženého trestu.

III. Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia popisujú už rekapitulované skutkové okolnosti trestnej veci sťažovateľa 2. Dopĺňajú, že obhajca dal sťažovateľovi 2 počas jeho pobytu v cele policajného zaistenia pokyn, aby do zápisníc z úkonov trestného konania zahlásil podanie opravných prostriedkov a vytvoril si tak čas na zhodnotenie ďalšieho procesného postupu. Napriek uvedenému sa sudca okresného súdu na hlavnom pojednávaní vyjadril o obhajcovi pohrdavo a sťažovateľovi 2 radil, nech ho počúvne a vzdá sa práva podať odvolanie, lebo novela Trestného zákona, ktorá čoskoro nadobudne účinnosť, mu môže právne postavenie zhoršiť. Popísané vyjadrenia sudcu však sťažovatelia práve z dôvodu nevyhotovenia zvukového záznamu z hlavného pojednávania nemôžu preukázať. Vo svojom súhrne to znamená porušenie označených práv sťažovateľa 2 a niektorých práv sťažovateľky 1.

5. Podľa sťažovateľov v ich prípade existujú dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 132 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pre ktoré by ústavný

súd nemal ich ústavnú sťažnosť odmietnuť ako neprípustnú. Dôvodí pochybnosťami o osude ich odvolania, keďže bolo podané proti formálne právoplatnému rozsudku, ako aj okolnosťami ich veci (navádzanie sťažovateľa 2 sudcom, aby sa vzdal odvolania, nevyhotovenie zvukového záznamu z hlavného pojednávania). Zdôrazňujú, že sťažovateľ 2 je v skúšobnej dobe z dôvodu skoršieho právoplatného odsúdenia, a preto mu hrozí premena podmienenečného trestu na trest nepodmienečný.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť právnej (súdnej) ochrany, a pred tým, ako podá ústavnú sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí. Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

7. Z napadnutého rozsudku okresného súdu vyplýva neprípustnosť odvolania sťažovateľa 2 a iných oprávnených osôb. To by malo nasvedčovať príпустnosti ústavnej sťažnosti. Z obsahu odvolania sťažovateľov, ktoré napriek poučeniu o opravnom prostriedku proti rozsudku okresného súdu podali, však vyplýva, že jednou z odvolacích námietok je práve spochybnenie zániku práva sťažovateľov podať proti uvedenému prvostupňovému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok. Bez ohľadu na to, či je ich odvolanie v tejto časti dôvodné, bude o predmetnej spornej otázke rozhodovať odvolací súd. V prípade jeho záveru o nedôvodnosti odvolacej kritiky spojeného s absenciou vecného prieskumu odvolaním napadnutého rozsudku odvolacím súdom sťažovateľom nič nebude brániť podať dovolanie podľa § 371 ods. 1 písm. l) Trestného poriadku ako mimoriadny opravný prostriedok. Sťažovatelia teda disponujú prostriedkami ochrany ich označených základných práv a práv zaručených dohovorom zaručenými zákonom, čo vylučuje príпустnosť ich ústavnej sťažnosti podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Ústavný súd je povinný vysporiadať sa aj s argumentáciou sťažovateľov o danosti dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktoré predstavujú výnimky z neprípustnosti ústavnej sťažnosti. V prvom rade sťažovatelia nepreukázali skoršie odsúdenie sťažovateľa 2 na podmienenečný trest odňatia slobody, a to ani odkazom na spisovú značku, dátum skoršieho rozhodnutia či označením súdu, ktorý takto mal sťažovateľa 2 odsúdiť. Pritom unesenie dôkazného bremena o tejto skutočnosti sa javí ako podstatné, keďže aj napadnutým rozsudkom bol sťažovateľovi 2 uložený trest odňatia slobody s podmienenečným odkladom, hoci § 49 ods. 2 Trestného zákona úvahu súdu o takom rozhodnutí vylučuje, ak dochádza k odsúdeniu za úmyselný trestný čin spáchaný v skúšobnej dobe podmienenečného odsúdenia.

9. Z pohľadu ústavného súdu nepredstavuje riziko rozhodnutia súdu o premene skôr uloženého podmiennečného trestu na trest nepodmiennečný, a to práve v dôsledku odsúdenia sťažovateľa 2 (neskorším) napadnutým rozsudkom okresného súdu, dôvod spôsobilý relevantne nastoliť prípustnosť ústavnej sťažnosti. Právoplatnosť odsúdenia v skúšobnej dobe podmiennečného odkladu skôr uloženého trestu odňatia slobody nevyvoláva premenu podmiennečného na nepodmiennečný trest bez ďalšieho. Je na to potrebné osobitné rozhodnutie, ktorému predchádza úvaha konajúceho súdu, či výkon podmiennečne odloženého trestu odňatia slobody nariadi už počas plynutia skúšobnej doby, alebo o (ne)osvedčení odsúdeného bude rozhodovať až po jej uplynutí. Okrem toho, proti rozhodnutiu o nariadení výkonu podmiennečne odloženého výkonu trestu odňatia slobody je možné podľa Trestného poriadku podať sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. Uvedené skutočnosti stavajú riziko nariadenia skôr uloženého a podmiennečne odloženého trestu odňatia slobody do polohy natoľko hypotetickej eventuality, že ústavný súd nevidí dôvod na to, aby ústavný princíp subsidiarity jeho právomoci v prípade sťažovateľov prelamoval. Sústava všeobecného súdnictva s jeho kompetenčným vybavením, ako aj s možnosťami opravných prostriedkov v procese rozhodovania o nariadení podmiennečne odloženého výkonu trestu odňatia slobody poskytuje podľa názoru ústavného súdu dostatok priestoru na zohľadnenie podstaty obhajoby, ktorú sťažovatelia podaním odvolania proti napadnutému rozsudku okresného súdu zvolili.

10. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uplatnenými v petite ústavnej sťažnosti (zrušenie napadnutého rozhodnutia, vrátenie veci na ďalšie konanie, finančné zadosťučinenie, náhrada trov konania), ako aj ich návrhom na nariadenie dočasného opatrenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2024

Robert Šorl
predseda senátu